Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 5(51) 2025

УДК 373.2.017:316.62]:791.228-053.2](045)

https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-5(51)-1272-1283

Рябошапка Ольга Володимирівна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та педагогіки розвитку дитини, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, https//orcid.org/0000-0002-6328-6304

ДИТЯЧА МУЛЬТИПЛІКАЦІЯ У ВИХОВАННІ КУЛЬТУРИ ПОВЕДІНКИ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Анотація. Статтю присвячено проблемі значення та застосування дитячої мультиплікації у вихованні культури поведінки старших дошкільників.

Фундаментальними засадами досліджуваної проблеми є законодавчі акти: Закон України «Про освіту», Закон України «Про дошкільну освіту», Базовий компонент дошкільної освіти тощо.

З'ясовано, що процес виховання, зокрема виховання культури поведінки є обов'язковим і для його реалізації сензитивним виступає період старшого дошкільного віку, що підтверджується чималою кількістю наукових праць провідних дослідників України та зарубіжжя.

Зазначено, що умови сьогодення в яких зростає молоде покоління, зокрема воєнний стан в Україні, дистанційне навчання в умовах тотального оголошення повітряних тривог, не сприяють вихованню культури поведінки.

У даній публікації наведено основні тлумачення ключових дефініцій: «виховання», «культура», «культура поведінки» тощо. Також зазначено головні соціальні функції виховання, однією з яких є культурологічна.

З'ясовано, що культура поведінки тісно взаємопов'язана з культурою спілкування, де остання є складовою культури поведінки. Водночас культура поведінки є зовнішнім виявом культури спілкування.

Визначено, що в умовах реорганізації системи освіти, зокрема дошкільної освіти, все більшої актуальності набувають інноваційні технологій, які захоплюють старших дошкільників своєю яскравістю та динамічністю.

Цікавими та захоплюючими для дітей старшого дошкільного віку виступають мультфільми, які дають дошкільникам уявлення про оточуючий світ, взаємодію між людьми та правила поведінки.

Дитяча мультиплікація привертає увагу дітей та вважається суто дитячим жанром, попри те, що існують і мультфільми, призначені для перегляду старшої вікової аудиторії. Відтак, у статті наведено класифікацію мультфільмів, яку пропонує дослідниця К. Дишель.

Зважаючи на вікові особливості дітей старшого дошкільного віку, можна зазначити, що дитяча мультиплікація є важливим засобом виховання культури

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 5(51) 2025

поведінки дитини даного віку, оскільки влучно підібраний мультиплікаційний матеріал вчить дитину взаємодіяти з оточуючими, переосмилювати власні вчинки, вибачатися, проявляти витримку за необхідних обставин.

Проте, до вибору дитячих мультфільмів для перегляду їх старшими дошкільниками, варто підходити із врахуванням вікових та індивідуальних особливостей особистості дитини, відповідності до поставленої мети.

Ключові слова: діти старшого дошкільного віку, дитяча мультиплікація, виховання, культура, поведінка, культура поведінки.

Riaboshapka Olha Volodymyrivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Psychology and Pedagogy of Child Development, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, https//orcid.org/0000-0002-6328-6304

CHILDREN'S ANIMATION IN EDUCATING THE CULTURE OF BEHAVIOR OF ELDERLY PRESCHOOLERS

Abstract. The article is devoted to the problem of the importance and application of children's animation in the upbringing of a culture of behavior of senior preschoolers.

The fundamental principles of the problem under study are legislative acts: the Law of Ukraine "On Education", the Law of Ukraine "On Preschool Education", the Basic Component of Preschool Education, etc.

It was found that the process of upbringing, in particular, the upbringing of a culture of behavior, is mandatory and the period of senior preschool age is sensitive for its implementation, which is confirmed by a large number of scientific works by leading researchers in Ukraine and abroad.

It is noted that the current conditions in which the younger generation is growing up, in particular, martial law in Ukraine, distance learning in conditions of total announcement of air alarms, do not contribute to the upbringing of a culture of behavior.

This publication provides the main interpretations of key definitions: "upbringing", "culture", "culture of behavior", etc. The main social functions of upbringing are also indicated, one of which is cultural.

It was found that the culture of behavior is closely interconnected with the culture of communication, where the latter is a component of the culture of behavior. At the same time, the culture of behavior is an external manifestation of the culture of communication.

It was determined that in the conditions of reorganization of the education system, in particular preschool education, innovative technologies are becoming increasingly relevant, which captivate older preschoolers with their brightness and dynamism.

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 5(51) 2025

Cartoons are interesting and exciting for older preschoolers, which give preschoolers an idea of the world around them, interaction between people and rules of behavior.

Children's animation attracts the attention of children and is considered a purely children's genre, despite the fact that there are also cartoons intended for viewing by an older audience. Therefore, the article presents the classification of cartoons proposed by researcher K. Dyshel.

Considering the age characteristics of older preschool children, it can be noted that children's animation is an important means of educating the culture of behavior of a child of this age, since well-chosen animation material teaches a child to interact with others, to reconsider his own actions, to apologize, to show restraint in necessary circumstances. However, the choice of children's cartoons for viewing by older preschoolers should be approached taking into account the age and individual characteristics of the child's personality, and compliance with the set goal.

Keywords: older preschool children, children's animation, upbringing, culture, behavior, culture of behavior

Постановка проблеми. В умовах сьогодення важливою проблемою виступає виховання культури поведінки зростаючого покоління. Особливого значення проблема набуває в умовах воєнного стану, коли діти постійно чують сигнали повітряних тривог, звуки вибухів, замість затишного домашнього чи освітнього середовища змушені бігти в укриття, де їх чекають звичні умови перебування, оскільки такий алгоритм дій став звичним сьогодні в Україні. До цього додаються постійні страх та хвилювання малят за життя та здоров’я своїх рідних та близьких. Таким чином, стресові ситуації викликають постійний стан тривожності у дітей та знівельовують зусилля сім’ї та педагогів з морального виховання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема виховання представників зростаючого покоління розглядається у ряді нормативно-правових документів, а саме: Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Базовому компонентів дошкільної освіти та ін.

Чималої уваги приділено питанню виховання у дошкільному віці і, водночас, відзначається сензитивність даного вікового періоду для морального виховання і розвитку особистості у працях І. Беха, А. Богуш, О. Бутенко, Р. Жуковської, Л. Лохвицької, Т. Поніманської, О. Проскури, О. Рябошапки, О. Скрипченко та ін.

Поняття «культура», феномен культури особистості вивчали: С. Александрова, І. Бех, О. Гаврилюк, О. Дубасенюк, І. Зязюн, І. Іванов, В. Каплінський, В. Кремінь, В. Полторацька, О. Савченко, С. Сисоєва, Г. Тимошко, О. Шевнюк та інші.

Вплив дитячої мультиплікації на формування особистості дошкільників та використання її в освітньо-виховному процесі досліджуються в доробках

С. Гарбар, К. Дишель, О. Дроздова, О. Квашук, О. Міненко, О Смірнової, М. Яновського та ін.

Мета статті. Головною метою даної публікації є розкриття значення дитячої мультиплікації у вихованні культури поведінки старших дошкільників.

Виклад основного матеріалу. Події сьогодення потребують більшого зосередження уваги до виховання зростаючого покоління. Нині, в умовах воєнного стану, стрімкого науково-технічного прогресу, все менше уваги приділяється дітям, які також зростають, отримують освіту та виховання у вищезазначених глобальних умовах.

Проблему виховання та культури дітей піднято у ряді нормативно-правових актів, що регулюють діяльність системи освіти. Так, в Законі України «Про освіту» зазначається, що метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору [1].

Закон України «Про дошкільну освіту» чільне місце у визначенні дошкільної освіти надає вихованню: «дошкільна освіта – процес і результат всебічного розвитку, виховання, навчання, соціалізації дітей та формування у них необхідних життєвих навичок і компетентностей до початку здобуття початкової освіти» [2].

Результатом виховання є вихованість, яка є складовою мети Базового компоненту дошкільної освіти: «збереження самоцінності дошкільного дитинства, визначення особливостей та вимог до рівня розвиненості, освіченості та вихованості дитини дошкільного віку, забезпечення наступності між дошкільною та початковою освітою» [3].

Загалом, Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) орієнтований на збагачення виховних традицій українського суспільства сучасними досягненнями та прогресивними світовими тенденціями у сфері освіти [3].

Важливим компонентом цілісності особистості, яка формується шляхом педагогічного впливу є керована поведінка, про що зазначено у Базовому компоненті дошкільної освіти [3].

Аналіз довідникових джерел та праць учених засвідчує, що філософська та психолого-педагогічна наука термін «виховання» трактує по-різному:

як цілеспрямований процес формування особистості (Б. Кобзар, Н. Мойсеюк, О. Скрипченко та ін.);

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 5(51) 2025

як цілеспрямований вплив на вихованця з метою формування у нього певних якостей (І. Підласий, В. Селіванов та ін.);

як цілеспрямована виховна діяльність педагога для досягнення певної мети виховання (В. Галузинський, М. Євтух та ін.);

як процес, заснований на педагогічній взаємодії (О. Киричук, О. Коберник, З. Курлянд та ін.);

як частина процесу соціалізації особистості (М. Боритко та ін.);

як багатогранний процес духовного збагачення (В. Сухомлинський та ін.);

як система формування творчої особистості (культурологічний аспект) (І. Зязюн, М. Фіцула, М. Ярмаченко та ін.) та ін. [4].

Нині існує чимало виховних концепцій (Концепція національного виховання; Концепція демократизації українського виховання (О. Вишенський); Концепція громадянського виховання; Концепція особистісно-зорієнтованого виховання (І. Бех); Концепція національного виховання; Концепція педагогіки життєтворчості; Концепція превентивного виховання та ін.), у які різняться підходами та тлумаченнями дефініції «виховання». Ці відмінності, на переконання вчених (С. Литвиненко та ін.), пов'язані насамперед із історією розвитку суспільства, його соціально-економічним рівнем, типом політичної системи, культурою тощо.

Зважаючи на психолого-педагогічні дослідження можна виокремити головні соціальні функції виховання:

культурологічна (становлення культури індивіда, яка формується через засвоєння культури спільнот мікросередовища і суспільства в цілому),

соціалізаційна (координація і керівництво через виховання процесом соціалізації індивіда),

адаптаційна (ефективне освоєння індивідом нових життєвих ситуацій),

аксіологічна (формування загальнолюдських цінностей у свідомості й поведінці індивідів та особистісної системи цінностей),

нормативна (закріплення в поведінці особистості соціальних норм – еталонів поведінки),

соціального контролю (прищеплювання суспільно схвалюваних звичок, формування звичаїв, що ґрунтуються на суспільних цінностях),

інтегративна (об'єднання людей шляхом опанування зразків поведінки, через усвідомлення потреб, врахування цілей та інтересів інших при досягненні власних інтересів, визнання спільних цінностей, що сприяє взаєморозумінню) [5].

Культурна стратегія освіти, окреслена у Національній стратегії розвитку освіти в Україні та Базовому компоненті дошкільної освіти, спрямована на виховання вільної, духовної, гуманної, культурно освіченої особистості як цінності держави [3].

Дослідження в галузі філософії дають змогу визначити поняття «культура» як процес, та як кінцевий результат освоєння навколишнього світу,

теорії розвитку людства, пізнання його (людства) духовного, знаннєвого та креативного існування.

За свідченням С. Гончаренка, розглядати поняття «культура» у вузькому розумінні і визначає її як сферу духовного життя суспільства, яка охоплює, перш за все, систему виховання, освіти, духовної творчості, а також установи та організації, що забезпечують їх функціонування [6, с. 182].

Часом філософи визначають культуру як духовне зростання особистості в її буденному існуванні. Вони наполягають, що кожна окрема культура має власні особливості комунікації. Водночас, узагальнюючою рисою є толерантність. Освітній аспект культури сприяє зменшенню психологічного дискомфорту під час впровадження виховних методик, що позитивно впливають на формування культурної особистості в сучасному освітньому середовищі.

Культуру також можна розуміти як показник інтелектуального розвитку та вихованості осіб, рівень їхньої обізнаності та майстерності у певній сфері знань чи праці.

Таким чином, принцип культуровідповідності виступає провідним та визначає значимість соціокультурного виховання дитини.

Процес виховання тісно пов’язаний із культурою, зокрема, моральне виховання досить часто визначає культуру поведінки людини, яка закладіється ще в дошкільному дитинстві.

Поняття культури поведінки досить цікаве та, у певній мірі, інтегрується з іншими. Зокрема, зустрічаємо взаємодію та взаємопроникнення понять «культура поведінки» та «культура спілкування», де культура поведінки отримує свій зовнішній прояв у культурі спілкування.

Культура спілкування, як невід’ємна частина загальної культури поведінки, є її основою і не може існувати окремо. Саме вона, на думку науковців, формується під впливом двох ключових чинників – обставин, що складаються в конкретний момент, та культурної спадщини, яку люди успадковують. Таке бачення стало відправною точкою для визначення культури спілкування як дзеркала суспільних змін, що відображає духовне зростання особистості.

Останнім часом в умовах реорганізації системи освіти зазнає змін і система дошкільної освіти. Зокрема, актуальності почали набувати ігрові, цифрові методи навчання, і все більшого поширення набувають мультимедійні технології. Підвищений інтерес педагогів до застосування мультимедійних технологій в освітньому процесі пов’язаний з рядом загальних соціокультурних процесів, спрямованих на пошук нових форм соціальної організованості і культури взаємин між педагогом і дитиною, зокрема культурою поведінки дошкільника.

У формуванні дитини ключову роль відіграє соціальне оточення та зовнішні чинники, котрі постійно впливають на особистість, яка розвивається. Згідно з інформацією, представленою різними дослідниками, у цьому аспекті

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 5(51) 2025

перегляд мультфільмів – один з найпоширеніших видів діяльності дітей, спрямованої на пізнання.

Немає сумніву, що мультфільми відіграють важливу роль у формуванні уявлень про світ, про взаємини між людьми та про правила поведінки. Показово, що, хоча деякі мультиплікаційні продукти створені для дорослої аудиторії, їх сприймають як специфічно дитячий жанр. Попри значущість як в теоретичному, так і в практичному плані розуміння впливу мультиплікації на емоційний розвиток дітей, досліджень, присвячених вивченню цієї проблеми, все ще не вистачає.

Сьогодні вплив мультиплікації на дитину є досить значним, зважаючи на динаміку та різнобарвність даної продукції. Так, мультфільми максимально враховують особливості розвитку дитини-дошкільника, через що й займають основний час та привертають найбільше уваги у дітей цієї вікової категорії, порівняно з іншими видами телепродукції. Мультфільми відтворюють оточуючий уявний світ дитини. Вони несуть у собі інформацію, яка відображається у динаміці яскравого зображення.

З психологічного погляду, К. Дишель у своєму дослідженні також визначає вплив мультиплікації на поведінку дитини та окремої уваги приділяє мультфільмотерапії: «Найважливішим терапевтичним ефектом при взаємодії з засобами мультиплікації є залучення дитини до подій улюбленого мультфільму, можливість впливати на хід подій, створення елементів мультфільму та кінцевого продукту у вигляді певного мультика. Тому мультфільмотерапія є дуже ефективним методом роботи й виконує різні функції: навчальну, розвивальну, корекційну, терапевтичну» [7].

Продовжуючи вивчати мультиплікацію, дослідженниця, дотримуючись принципу функціональної спрямованості та технологічності, здійснює класифікацію мультфільмів:

залежно від тривалості: односерійні, багатосерійні, довготривалі;

залежно від віку телеглядача: мультфільми для дошкільників, для молодших школярів, для підлітків, для дорослих;

залежно від технічних засобів побудови мультфільму: комп’ютерна анімація, мальована, лялькова, пластилінова, пісочна;

залежно від використання кольору: чорно-білі, кольорові;

залежно від наявності звукового супроводу: німі, із музичним супроводом, із наявністю голосів персонажів;

залежно від жанру сюжету: фантастичні, історичні, трагічні, пригодницькі, документальні, романтичні;

залежно від ідеї, яка є видимою у мультфільмі: вирішення проблеми добра та зла, проблеми сімейних стосунків, проблеми дружби та любові, проблеми тварин, глобальні проблеми людства та ті мультфільми, які не мають явної ідеї;

залежно від домінуючої функції: розвивальні, пізнавальні, розважальні, виховні, навчальні, повчальні, естетично спрямовані;

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 5(51) 2025

залежно від переважної спрямованості впливу: вплив на когнітивну сферу, вплив на емоційно-вольову сферу, вплив на особистісну сферу, вплив на морально-етичну сферу (ціннісну);

залежно від часу та країни, в якій були створені: мультфільми минулого, сучасні мультфільми, японське аніме, польські мультфільми, західні мультфільми тощо [8; 9].

Зрозуміло, що остаточні варіанти поки що не визначені і можуть бути переглянуті. Водночас, застосування цих позицій вже тепер відкриває шляхи для сучасної науки, щоб більш комплексно дослідити впорядкування та збір даних: як стосовно мультиплікаційних фільмів, так і їх потенціалу для конкретних цілей.

Виховання культури поведінки дитини засобами дитячої мультиплікації дуже тісно переплітається із емоційним впливом мультфільмів на дошкільника. Так, емоції досить часто мають свій вияв у поведінці дитини, яка може мати як негативний, так і позитивний прояв.

Діти старшого дошкільного віку вміють називати почуття, часом враховуючи емоційний стан інших та реагуючи на нього, приборкуючи, за необхідності, власні емоції, зрідка можуть терпіти некомфортні ситуації. Інакше кажучи, демонструють адекватну та конструктивну поведінку в різних обставинах. Приміром, це спостерігається, коли діти виправляють свої промахи, миряться з іншими та просять вибачення. Відомо, що для формування у дитини вміння контролювати власні стани необхідний приклад для наслідування. У цьому контексті велику роль відіграє процес ототожнення глядача з улюбленим персонажем мультфільму. Відтак, усі емоції, які демонструє цей герой, дитина здатна відтворювати в повсякденному житті та копіювати його поведінку. Через це надзвичайно важливим є відповідність поведінки персонажів, їх емоційного вираження, відповідність емоційних реакцій міміці та експресії [10].

Сучасні виробники дитячих мультфільмів не завжди дотримуються вимог до такого виду продукції. Тому, перш за все, у роботі з дітьми старшого дошкільного віку варто ретельно добирати мультиплікаційний матеріал для перегляду, зважаючи на вікові, індивідуальні особливості дітей дошкільного віку та враховуючи виховну мету такої діяльності.

Оскільки одним з проявів невихованості культури поведінки у дітей старшого дошкільного віку є булінг (цькування) – діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному та інших видах насильства, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого [11].

Так, під час роботи із запобігання прояву булінгу в роботі з дітьми старшого дошкільного віку рекомендуються для перегляду ряд мультфільмів українського та зарубіжного виробництва, зокрема такі як:

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 5(51) 2025

«Жив собі чорний кіт» (мультфільм про те, як живеться чорному коту. Через людські забобони з ним ніхто не спілкується, тому він опинився у повній ізоляції. Всьому причина – чорний колір його шерсті. Однак варто котові забруднитися у білу фарбу – ставлення до нього вмить змінюється);

«Вірте у любов, вірте у Різдво» (історія про їжачка на ім'я Генріх, який уперше прийшов до нового класу. Він би з радістю подружився з однолітками, однак спілкуватися і гратися йому заважають колючки, через які він і сам страждає. Минає час, і напередодні Різдва Генріх помічає, що однолітки шепочуться і сміються за його спиною. Коли засмучений їжачок виходить на шкільне подвір'я, його чекає несподіванка – подарунок від однокласників, завдяки якому вони зможуть дружити і гратися!);

«Про пташок» (історія про зграю горобчиків, які спілкуються між собою, сидячи на дротах. До них прилетіла доброзичлива чуднувата пташка, зовсім не схожа на них, тому горобці не прийняли її в компанію, хоча вона цього хотіла. Щоб позбутися настирної гості, спільнота горобців спочатку її ігнорує. Потім закльовує, намагаючися зігнати зі спільного дроту, не розуміючи, які саме наслідки це може мати для них самих);

«Курка, яка несла всяку всячину» (історія про курку, яка мріяла про діточок, і одного разу вона знесла 7 яєць, з яких вилупилося 6 курчаток і один… маленький екскаватор! На відміну від чорного кота, не зважаючи на те, що екскаваторчик був не такий, як курчата, батьки його любили і ставились до нього, як і до інших);

«Гидке каченя» (всесвітньо відома казка данського письменника Ганса Крістіана Андерсена. Історія про маленьке лебеденя, яке з незрозумілих причин потрапило до родини качок. Тільки-но вилупившись із яйця, воно отримало прізвисько Гидке каченя за свою непоказну зовнішність, відмінну від «родичів») тощо.

Варто відзначити, що сьогодні пропонується чимала кількість різноманітних освітніх YouTube-каналів для дітей різних вікових категорій, зокрема і для дітей старшого дошкільного віку. Проте, перш ніж застосовувати їх з освітньо-виховною метою, варто дорослому їх самостійно переглянути та визначити доцільність використання даного мульмедійного контенту.

Говорячи про виховання культури поведінки у старших дошкільників засобами дитячої мультиплікації не можемо оминути своєю увагою ініціативи the LEGO Foundation, зокрема призначені і для дітей старшого дошкільного віку.

Однією з таких ініціатив є програма соціально-емоційного розвитку та навчання для дітей віком від 3 до 9 років «Peppy Pals» («Веселі друзі»). Маємо відзначити, що з даною програмою та рядом інших здобувачі вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини мають змогу ознайомитися під час вивчення навчальних дисциплін «Наступність та перспективність у роботі з дошкіль-

никами та молодшими школярами», «Педагогіка гри в ЗДО» та реалізувати отримані знання й навички під проходження педагогічної практики, а також під час роботи з дітьми у Регіональному центрі розвитку дитини «Дивосвіт» й Академії обдарованої дитини «Вундеркінд» на базі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

«Peppy Pals» – це шведська програма соціально-емоційного розвитку і навчання дітей віком від 3 до 9 років, в основі якої закладено ігровий та діяльнісний підходи у взаємодії з дітьми.

Зміст концепції базується на методах незалежної дослідницької організації CASEL – Асоціація співпраці задля соціально-емоційного розвитку (англ. Collaborative Association for Social and Emotional Learning), а також на роботах психологині у сфері емоційного інтелекту Боділ Веннберг.

Програма передбачає чимале ресурсне забезпечення для дітей, зокрема до якого входять 16 мультфільмів про п'ятьох друзів тварин, а також мобільний ігровий застосунок «Peppy Pals» [12].

Дана програма дає можливість дітям взаємодіяти з друзями-тваринами, наділяти їх певними якостями, вигадувати різноманітні історії. Старші дошкільники мають змогу за допомогою сторітеллінгу вигадувати різноманітні історії про друзів-тварин, або ж продовжувати запропоновані означеним ресурсом, таким чином проектуючи власну поведінку на іграшках, водночас реалізуючи самоконтроль, самоусвідомлення, суспільну свідомість, соціальні навички; відповідальне прийняття рішень.

Висновки. Отже, зважаючи на вищезазначене, маємо зауважити, що старший дошкільний вік виступає сензитивним для виховання культури поведінки дітей старшого дошкільного віку, що підтвержено рядом наукових робіт провідних українських та закордонних вчених.

На важливості виховання, зокрема виховання культури поведінки наголошують законодавчі акти та провідні дослідники, науково-педагогічні та педагогічні працівники в галузі освіти.

Реалізація освітньо-вихованого процесу дітей старшого дошкільного віку має базуватися на засобах, які є цікавими, динамічними й яскравими для дітей, а також відповідати їх віковим та індивідуальним особливостям, бути доцільними і відповідати виховній меті. Доведено, що таким інструментарієм може бути дитяча мультиплікація, представлена як вітчизняними виробниками мультиплікації, так і зарубіжними.

Література:

1. Про освіту : Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text (дата звернення: 08.05.2025).

2. Про дошкільну освіту : Закон України від 06 червня 2024 р. № 3788-IX / Верховна рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text (дата звернення: 10.05.2025).

3. Базовий компонент дошкільної освіти. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення 12.05.2025).

4. Рябошапка О.В. Виховання у старших дошкільників поважного ставлення до людей похилого віку : монографія. Умань : Видавець «Сочінський М.М.», 2024. 306 с.

5. Литвиненко С. А. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності: автореф. дис.. … докт. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2005. 20 с.

6. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.

7. Дишель К.А. Мультфільмотерапія як засіб корекції та розвитку емоційної сфери молодших школярів. *Наука і освіта.* 2014. №12. С. 108-113.

8. Дишель К. А. Теоретична модель дослідження мультиплікаційних засобів як чинника емоційного розвитку молодших школярів. *Актуальні проблеми психології*: зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. К., 2014. Вип. 13. С. 190–197.

9. Дудкіна К. А. Мультфільм як засіб психологічного впливу на особистість дитини. *Наука і освіта*. 2012. № 3. С. 55–59.

10. Дишель К.А. Мультиплікаційні засоби як чинник емоційного розвитку молодших школярів : дис. … канд. психол. наук :19.00.07. Одеса, 2015. 194 с.

11. Сайт ЗДО №74 «Сонечко» Вінницької міської ради. URL: https://vin74.dytsadok.org.ua/protidiya-bulingu-18-55-12-02-04-2023/ (дата звернення: 15.05.2025).

12. Сайт Міністерства освіти і науки України. URL: https://mon.gov.ua/osvita-2/doshkilna-osvita-2/diyalnist-the-lego-foundation-u-doshkilli-ukraini/programa-sotsialno-emotsiynogo-rozvitku-veseli-druzi (дата звернення: 15.05.2025).

References:

1. Zakon Ukrainy Pro osvitu: pryiniatyi 5 veresnia 2017 r. № 2145-VIII [Law of Ukraine About education from September 5 2017, № 2145-VIII] / (n.d.) https://zakon.rada.gov.ua. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text [in Ukrainian].

2. Zakon Ukrainy Pro doshkilnu osvitu: pryiniatyi 06 chervnia 2024 r. № 3788-IX [Law of Ukraine About preschool education from Juny 06 2024, № 3788-IX] / (n.d.) https://zakon.rada.gov.ua. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text [in Ukrainian].

3. Bazovyi komponent doshkilnoi osvity [Basic component of preschool education]. Retrieved from https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf [in Ukrainian].

4. Riaboshapka, O.V. (2024). *Vykhovannia u starshykh doshkilnykiv povazhnoho stavlennia do liudei pokhyloho viku [Education of older preschoolers respect for the elderly]*. Uman : Vydavets «Sochinskyi M.M.» [in Ukrainian].

5. Litvinenko, S.A. (2005). Teoretyko-metodychni zasady pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv do sotsialno-pedahohichnoi diialnosti [Theoretical and methodological principles of training future primary school teachers for social and pedagogical activity]. *Extended abstract of Doctor's thesis.* [in Ukrainian]

6. Honcharenko, S. U. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk [Ukrainian pedagogical dictionary]*. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].

7. Dyshel, K.A. (2014). Multfilmoterapiia yak zasib korektsii ta rozvytku emotsiinoi sfery molodshykh shkoliariv [Cartoon therapy as a means of correction and development of the emotional sphere of younger schoolchildren]. *Nauka i osvita - Science and education, 12.* Retrieved from http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/6870/1/Dyshel.pdf [in Ukrainian].

8. Dyshel, K. A. (2014). Teorinis daugybos priemonių tyrimo modelis kaip jaunesnių moksleivių emocines raidos veiksnys [Theoretical model of the study of multiplication tools as a factor of emotional development of younger school children]. *Faktines psichologijos problemos: coll. Mokslų. Ukrainos nacionalines pedagoginių mokslų akademijos G.S. Kostyuko psichologijos instituto darbai – Actual problems of psychology: coll. of science Proceedings of the H.S. Kostyuk Institute of Psychology of the National Academy of Sciences of Ukraine*, 13, 190–197 [in Ukrainian].

9. Dudkina, K. A. (2012). Karikatura kaip psichologines įtakos priemone vaiko asmenybei [A cartoon as a means of psychological influence on a child's personality]. *Mokslas ir svietimas – Science and education*, 3, 55-59 [in Ukrainian].

10. Dyshel, K.A. (2015). Multyplikatsiini zasoby yak chynnyk emotsiinoho rozvytku molodshykh shkoliariv [Animation media as a factor in the emotional development of younger schoolchildren]. *Candidate's thesis.* Odesa. [in Ukrainian]

11. Sait ZDO №74 «Sonechko» Vinnytskoi miskoi rady [Website of ZDO No. 74 «Sonechko» Vinnytsia City Council]. *https://vin74.dytsadok.org.ua.* Retrieved from https://vin74.dytsadok.org.ua/protidiya-bulingu-18-55-12-02-04-2023/ [in Ukrainian]

12. Sait Ministerstva osvity i nauky Ukrainy [Website of the Ministry of Education and Science of Ukraine]. *https://mon.gov.ua*. Retrieved from https://mon.gov.ua/osvita-2/doshkilna-osvita-2/diyalnist-the-lego-foundation-u-doshkilli-ukraini/programa-sotsialno-emotsiynogo-rozvitku-veseli-druzi [in Ukrainian]